

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Батумський державний університет ім. Шота Руставелі (Грузія)
Інститут бізнесу Білоруського державного університету (Білорусь)

**СТАЛИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК: АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ ТА МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

9 квітня 2020 року, м. Умань

Умань
2020

Редакційна колегія:

Чирва О. Г. (головний редактор), д-р. екон. наук, професор, директор Навчально-наукового інституту економіки та бізнес-освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Подзігун С. М., канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Богашко О. Л., канд. екон. наук, доцент кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Чвертко Л. А., канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Ящук Т. А., канд. екон. наук, старший викладач кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Відповідальність за достовірність поданої інформації несуть автори матеріалів.

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового інституту економіки та бізнес-освіти

Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 9 від 03 квітня 2020 року)

Сталий економічний розвиток: актуальні проблеми та механізми
C76 **забезпечення** : матеріали Міжнар. наук-практ. конф., 9 квіт. 2020 р., м. Умань / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини; [за ред. О. Г. Чирви]. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2020. – 285 с.

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Сталий економічний розвиток: актуальні проблеми та механізми забезпечення» (9 квітня 2020 р.), що відбулась на базі Навчально-наукового інституту економіки та бізнес-освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Матеріали збірника відображають результати досліджень учених, аспірантів та студентів з актуальних проблем сталого економічного розвитку та механізмів його забезпечення.

УДК 330.3(06)

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	9
<i>Бержанір А. Л.</i> СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ І РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛУ	9
<i>Білошкурський М. В.</i> МІСЦЕ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІЙ ВЛАСНОСТІ: ЕМПІРИЧНИЙ АНАЛІЗ	12
<i>Джаман М. А.</i> ЗАВИСИМОСТЬ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ЭКОНОМИКИ ОТ ВНЕДРЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ	15
<i>Каричковський В. Д., Каричковська С. П.</i> СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ В ЗВО УКРАЇНИ	20
<i>Клименко Л. В.</i> СУТНІСТЬ ТЕОРІЇ ЕНДОГЕННОГО ЗРОСТАННЯ В ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	23
<i>Мельник В. В.</i> ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	26
<i>Підлісний Є. В.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	29
<i>Сотник І. М., Коваленко Є. В., Богомолова К. В.</i> ТРУДОВА МІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ: ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇНИ	31
<i>Стойка В. О., Стойка С. О.</i> ЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА СПОЖИВАЧІВ, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ В УМОВАХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	36
СЕКЦІЯ 2. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ ТА ФІНАНСАМИ	40
<i>Бондарук Т. Г.</i> ПРЯМЕ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЙОГО РОЛЬ У РОЗВИТКУ ФІСКАЛЬНОГО ПРОСТОРУ	40
<i>Бурак Е. М., Ермалович Л. П., Туромша Е. П.</i> СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЁРСТВА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	43
<i>Гоменюк М. О.</i> НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ	48

<i>Гуменюк А. В., Поп І. В.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	53
<i>Кічурчак М. В.</i> СТРУКТУРНІ ЗМІНИ В ІНСТИТУЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ СФЕРИ КУЛЬТУРИ)	56
<i>Луніна І. О.</i> НАПРЯМИ ПОДОЛАННЯ НЕГАТИВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ФОРМУВАННЯ ФІСКАЛЬНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ	59
<i>Осадчук Н. В.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ У МІСЦЕВЕ УПРАВЛІННЯ	62
<i>Петренко П. С.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩОГО ОРГАНУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ	67
<i>Пітель Н. Я.</i> КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ	72
СЕКЦІЯ 3. ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ І КОНТРОЛЬ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	77
<i>Бержанір І. А.</i> НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ	77
<i>Гвоздеї Н. І.</i> ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ	81
<i>Демченко Т. А.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	85
<i>Дем'янишина О. А.</i> ВЕДЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СФЕРИ ТОРГІВЛІ	88
<i>Крочак О. І.</i> МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПОБУДОВИ ОБЛІКУ ВИТРАТ	90
<i>Оляднічук Н. В.</i> ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ПІДЗВІТНИХ КОШТІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	93
<i>Пилявець В. М.</i> ОБЛІКОВЕ НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	96
<i>Пилявець І. М., Пилявець Є. М.</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В ДІЯЛЬНОСТІ ВІДЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ	101

<i>Федечко К. А.</i> СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА КАТЕГОРИЙ ВАЛОВОЙ, ТОВАРНОЙ И РЕАЛИЗОВАННОЙ ПРОДУКЦИИ	105
<i>Хованская М. С.</i> ОРГАНИЗАЦИЯ КОНТРОЛЯ БЮДЖЕТИРОВАНИЯ РАСХОДОВ В ПРОЦЕССНО-ОРИЕНТИРОВАННЫХ ПРОИЗВОДСТВАХ	110
<i>Юрчик М. М.</i> УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ УЧЁТ, АНАЛИЗ И КОНТРОЛЬ ЗАТРАТ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА СЕБЕСТОИМОСТЬ ПРОДУКЦИИ	113
СЕКЦІЯ 4. ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	119
<i>Боровик П. М., Драгоненко В. І.</i> ПОДАТКОВІ АНТИМОНОПОЛІЗАЦІЙНІ ВАЖЕЛІ ПРОЦЕСІВ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ	119
<i>Вінницька О. А.</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ РІВНЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	122
<i>Загороднюк О. В.</i> ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	127
<i>Колотуха С. М.</i> АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	130
<i>Мельник Т. А.</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	135
<i>Мельничук Ю. М.</i> НЕОБХІДНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ В ТЕКСТИЛЬНІЙ ГАЛУЗІ	139
<i>Новак І. М.</i> ВИКОРИСТАННЯ АГРАРНИХ РОЗПИСОК ЯК МЕХАНІЗМ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КАПІТАЛУ В РОЗВИТОК ГАЛУЗІ	144
<i>Слатвінський М. А.</i> ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО- АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	146
<i>Volodymyr Popov, Svitlana Popova</i> RESULTS AND PROSPECTS OF FINANCIAL DECENTRALIZATION IN UKRAINE	149
<i>Чвертко Л. А.</i> НЕОБХІДНІСТЬ МІЖНАРОДНОГО ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТРАХОВОГО ЗАХИСТУ АВТОВЛАСНИКІВ	154

мінімізуватимуть суми податку за монопольне використання угідь слід застосовувати штрафні санкції у розмірі, що на порядок перевищуватимуть саму суму податку.

Список використаних джерел:

1. Третьяк А. М. Фінансове регулювання використання та охорони сільськогосподарських земель у процесі ринкового обороту. *Економіка АПК*. 2007. № 5. С. 52–56.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ РІВНЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Вінницька О. А., к. е. н., доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань

Необхідною умовою формування ефективного місцевого самоврядування є децентралізація влади, зокрема в частині прийняття бюджетних рішень. Саме від цих рішень залежить надання публічних послуг і задоволення інтересів громадян у різних сферах життєзабезпечення територій [10]. Надання високоякісних і загальнодоступних публічних послуг (адміністративних, соціальних та інших послуг, що надаються на відповідних територіях), узгодження місцевої політики соціально-економічного розвитку з достеменними інтересами територіальних громад – важливі складові тих проблем, ефективно і швидко вирішення яких передбачено Концепцією реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні [9].

Наразі стандартні фінансові показники, що характеризують рівень децентралізації доходів місцевих бюджетів, відсутні. Спеціалісти в галузі фінансів використовують різні методики під час аналізу структури та окремих складових доходної та видаткової частин місцевих бюджетів, але практично не приділяють уваги виявленню бюджетних проблем з метою формування довгострокової бюджетної стратегії.

Окремі аспекти формування ефективної системи оцінки фінансового стану і якості управління місцевими бюджетами розглянуті в роботах українських учених: І. Баранова, Т. Бондарук, І. Камінська, І. Луїної та ін.

Проте системи індикативних показників, запропоновані авторами, не сприяють комплексній оцінці впливу децентралізації на формування доходів місцевих бюджетів. Система цих показників, з одного боку, має відображати ефективність формування доходів місцевих бюджетів, з іншого боку, повинна мати здатність оцінити якість децентралізації та функціонування місцевих органів влади [14, с. 56-61, 12]. Тому охарактеризуємо показники, спрямовані на оцінку стану та ефективності функціонування місцевих бюджетів.

Так, Т. Бондарук [3, с. 198] пропонує здійснювати оцінку ефективності функціонування органів місцевого самоврядування з використанням системи індикаторів і визначення балів по кожній групі індикативних показників. Цей метод дозволяє оцінювати результативність роботи органів місцевого самоврядування, мінімізувати негативні чинники і умови, що впливають на досягнення запланованих результатів роботи, проте його не можна застосувати для аналізу стану фінансової децентралізації доходів місцевих бюджетів. Основними недоліками цього методу є складність при виборі індикативних показників оцінки роботи органів місцевого самоврядування, значні втрати часу при пошуку і обробці необхідних статистичних, фінансових і інших показників.

І. Баранова [2, с. 153] для оцінки ефективності функціонування місцевих органів влади пропонує використовувати окремі невзаємопов'язані показники у сфері освіти, охорони здоров'я, комунального господарства, фізичної культури і спорту. Суть цього методу полягає в порівнянні досягнутих соціальних результатів з плановими показниками. Основними недоліками цього методу є використання тільки соціальних індикаторів для оцінки ефективності функціонування місцевих органів влади. Д. Гайнанов використовує для оцінки

ефективності роботи місцевих органів влади соціальні, економічні, демографічні показники. У основі його методу лежить комплексна оцінка, що дозволяє оцінити якість життя населення на місцевому рівні. Основними недоліками запропонованого методу є суб'єктивність отримуваних результатів.

В науковій літературі існують різні підходи до з'ясування ролі та значення збалансованості місцевих бюджетів. Так, російським науковцем В. Івановим [7] запропоновано методика оцінки впливу міжбюджетних трансфертів на соціально-економічний розвиток. У праці Н. Апатова [1] представлено модель оцінки ефективності місцевих бюджетів, що базується на розрахунку фінансової продуктивності місцевого бюджету, економічній та соціальній ефективності й збалансованості місцевого бюджету по власних доходах.

І. Камінська [8] пропонує проводити всебічний аналіз фінансової спроможності соціально-економічного розвитку регіону, зокрема: здатності регіону до збалансованого задоволення потреб, забезпечення соціально-економічного розвитку, що базується на фінансовій достатності, дієздатності та фінансовій стійкості всіх суб'єктів фінансово-економічних відносин. Н. Велентейчик [4, с.305] пропонує проводити рейтинговий аналіз місцевих бюджетів на підставі розрахованого зведеного стандартизованого показника. О. Стасюк [13, с. 155-167] конкурентоспроможність регіонів України визначає з позицій інтегральної оцінки. При аналізі фінансової стійкості місцевого бюджету пропонують використовувати загальні та специфічні показники фінансової стійкості бюджету [5]. Розглянуті методики мають позитивні моменти, але вони не дають комплексної оцінки децентралізації доходної частини місцевих бюджетів.

Представляють інтерес методики оцінки показників бюджетної децентралізації, які включають аналіз взаємовідносин між центральними і місцевими органами влади з позиції діючого законодавчо-нормативного

забезпечення, зіставлення дохідної і витратної частин місцевих бюджетів в загальній сумі консолідованого бюджету і оцінка їх ролі у фінансуванні основних витрат консолідованого бюджету, оцінка рівня залежності місцевих бюджетів від регулюючих доходів і аналіз механізму трансфертної політики, оцінка міжбюджетних взаємовідносин [6, с. 384–390].

Оцінюючи фінансову (фіскальну) децентралізацію загалом як позитивне прогресивне явище, необхідно звернути увагу на те, що в Україні до цього часу немає чіткого обґрунтування економічного змісту показника рівня децентралізації. У економічній літературі для визначення ступеня децентралізації можна зустріти показник індексу децентралізації, який визначається через співвідношення доходів місцевої влади із загальними доходами влади та через співвідношення видатків місцевої влади із загальними видатками влади [11, 15]. Вітчизняні дослідники пропонують рівень фінансової децентралізації в Україні вимірювати такими показниками, як: показник фінансової децентралізації доходів (частка місцевих бюджетів за доходами (без урахування міжбюджетних трансфертів) у доходах зведеного бюджету); показник фінансової децентралізації витрат (частка місцевих бюджетів за видатками (без урахування міжбюджетних трансфертів) у видатках зведеного бюджету); узагальнюючий показник фінансової децентралізації. Окрім зазначених показників, рівень децентралізації можна вимірювати як частку ВВП, що перерозподіляється через місцеві бюджети [3, с. 126].

Таким чином, оцінка рівня децентралізації доходів місцевих бюджетів потребує використання комплексу показників, які найбільш повно характеризуватимуть фінансову децентралізацію. Відтак, вона передбачає розгляд динамічного інформаційного масиву статистичних даних, що стосуються кількісного і якісного оцінювання фінансової децентралізації доходів місцевих бюджетів.

Список використаних джерел:

1. Апатова Н. В. Оцінка ефективності місцевих бюджетів. *Економіка регіонів*. 2010. № 4. С.15–22.
2. Баранова И. В. Оценка эффективности использования бюджетных средств : монография. Новосибирск : Новосибирский государственный университет экономики и управления. 2009. 264 с.
3. Бондарук Т. Г. Місцеве самоврядування та його фінансове забезпечення в Україні : [моногр.]; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозів. К.: Експрес. 2009. 608 с.
4. Велентейчик Н. Ю. Аналітична оцінка стійкості місцевих бюджетів в системі регулювання міжбюджетних відносин. *Інноваційна економіка*. 2012. № 8. С. 305.
5. Вінницька О. А., Чвертко Л. А., Корнієнко Т. О. Міжбюджетні трансферти як інструмент бюджетного регулювання. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 10. С. 31–34.
6. Джаферова Л. Р. Оценка приоритетности распределения бюджетных ресурсов региона. *Економіка: проблеми теорії та практики* 2005. Випуск 210, том II. С. 384–390.
7. Иванов В. В. Теория и практика межбюджетных отношений: монография. Библиотека Российской академии наук. С-Пб. : БАН; Нестор-История. 2010. 228 с.
8. Камінська І. М., Вахович І. М. Фінансова спроможність регіону: діагностика та механізм забезпечення : монографія. Луцький нац.технічний ун-т. Л.: Надстир'я. 2009. 397 с.
9. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р.
10. Луніна І. О. Бюджетна децентралізація: цілі та напрями реформ. *Економіка України*. 2014. № 11. С. 61–75.
11. Пилипів В. В., Макаренко Л. М. Децентралізація управління соціально-економічним розвитком України. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*: зб. наук. пр. Вип. 4(2). 2008. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/aprer/2008_4_2/103.pdf.
12. Сало Т. Децентралізація фінансової системи: стан та оцінка рівня в Україні. *Ефективність державного управління*. 2013. Вип. 4. С. 324–330.
13. Стасюк О. М., Бевз І. А. Інтегральна оцінка конкурентоспроможності регіонів України. *Економічна політика*. 2010. № 6. С. 155–167.
14. Усков И. В. Система оценки эффективности управления финансами местных органов власти. *Бизнес информ*. 2013. № 1. С.56–61.
15. Чвертко Л. А., Осадчук Н. В. Доходи місцевих бюджетів в умовах бюджетної децентралізації. *Економіка міста та урбаністика*: матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (23 березня 2018 р.). К.: КНЕУ, 2018. С. 296–299.